Kronika.

USTAVITEV DISCIPLINSKEGA IN SODNEGA POSTOPANJA PROTI »UČITELJSKEMU TOVARIŠU«.

»Slovenec« od 6. maja 1928, št. 104 je poročal iz Beograda sledeče:

Prehudi napadi na prosvetno upravo. Belgrad, 5. maja. (Tel. »Slov.«) v »Učiteljskem tovarišu« so zadnje čase izšli črnoobrobljeni članki »Kaj se godi«. V teh člankih se napada prosvetna uprava glede postavljanja učiteljev. Napadi, osebni in neutemeljeni, vsebujejo težke žalitve za prosvetno upravo. Ker so ti članki brez vsake stvarne podlage, torej napačni, je prosvetno ministrstvo odredilo proti uredniku »Učiteljskega tovariša« **Ivanu Dimniku** in izdajatelju **Andreju Skulju** disciplinarno preiskavo, ker sta državna uradnika. Obenem se je izdal nalog za sodno postopanje po tiskovnem zakonu.

Ministrstvo Prosvete
Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca
Odelenje za Osnovnu Nastavu.
O. N. Br. 47265.
8. VI. 1928.
u Beogradu.

Predmet: Dimnik Ivan i Skulj Andrej, učitelji oko Učit. Tovariša, kriviční i disciplinski pogon, obustava.

Velikom županu
prosvetno odelenje)
Ljubljana.

Pošto se provedenim izvidima ustanovilo, da ni Ivan Dimnik, urednik, ni Andrej Skulj, izdavač »Učitelj. Tovariša« u Ljubljani, oba učitelja, nisu krivi dela, s kojih je protivu njih odredjen bio ovdašnjim rešenjem O. N. Br. 40.234 od 5. maja 1928. god. disciplinski postupak, to se isto ovime obustavlja, jer zato ne postoje zakonski uslovi.

O ovom sve interesente obavestite i dalje po zakonu postupite.

6. jula 1928. god., Beograd.

Po ovlaščenju
Ministra Prosvete

Načelnik
Odelenja za Osnovnu Nastavu i
Narodno Prosvećivanje
Dr. Krstić, s. r.

Odvetnika
Dr. Alojzij Kobal — Dr. Oton Papež
Ljubljana,
Dunajska cesta 1/a II. nadstropje
Palača ljubljanske kredit. banke
Telefon štev. 2139.

Ljubljana, dne 23. VII. 1928.
Dr. K./K.

Zadeva: kazensko.

Velečenj. gospod.

Ivan Dimnik, šol. upravitelj,
Ljubljana. U. J. U.

Čast mi je sporočiti da sem prejel od deželnega sodišča v Ljubljani obvestilo, da je kazensko postopanje radi pregreška po čl. 52 in 54 tiskovnega zak. ustavljeno.

Častitam Vam na tem uspehu ter beležim

z odličnim spoštovanjem
Dr. Kobal, l. r.

Pričakujemo, da bo javni tisk z isto vnemo, kakor je prinesel alarmantne vesti o preiskavi, sedaj tudi popravil storjeno krivico.

Splošne vesti.

— **Prihodnja številka »Učiteljskega Tovariša« izide** šele po Glavni skupščini v Mariboru med 17.—20. avgustom. Glasom sklepa celjske skupščine izide »Učit. Tov.« v počitnicah dvakrat v juliju in dvakrat v avgustu.

— **Vsem slovenskim listom v objavo.** Poverjeništvo UJU v Ljubljani opozarja na zahtevo vsega slovenskega učiteljstva: 1. vsa založništva, 2. vse pisatelje in pisateljice, pesnike in pesnice, 3. vsa taka in drugačna društva, udruženja, organizacije, zveze itd., itd., 4. vse trgovce in posameznike sploh, da bo slovensko učiteljstvo smatralo vse 1. na posamezne naslove, šolska vodstva, krajevne šolske odbore itd. doposlane knjige, brošure, publikacije sploh za darila založništev oziroma pošiljateljev za učiteljsko oziroma učiteljevo privatno knjižnico, tudi če bi jim bil pomotoma priložen račun in poziv za plačilo ali vrnitev; 2. da bo vse srečke, karte, bloke, bone in kupone, v kolikor bi utegnili imeti kako vrednost, smatralo kot poklon revni šolski deci dotične šole in da naj, v kolikor bi se naslovi pod 1. do 4. s tem ne hoteli strinjati, opuste v lastnem interesu vsako pošiljatev. Velja od 1. avgusta 1928. — **Sklep delegatov pokrajinske skupščine pov. UJU v Celju dne 20. julija 1928.**

— **Glavna kontrola je zavrnila uredbo finančnega ministra, po kateri bi se naložila državnemu uradništvu bremena za sanacijo nabavljalnih zadrug.** Listi poročajo: Na podlagi pooblastila čl. 374 fin. zakona za leto 1928./29. je finančni minister podpisal uredbo o izpremembah in dopolnitvah uredbe o nabavljalnih zadrugah državnih uslužbencev z dne 5. decembra l. 1920. Po novi uredbi naj se vsem državnim uslužbencem 1., 2. in 3. kategorije odvzame po 10 Din v 36 enakih mesečnih obrokih zaradi zbiranja potrebnega obratnega kapitala. O tej izpremembi je finančno ministrstvo že obvestilo vse urade v državi ter jih pozvalo, naj prično odvzemati državnim uslužbencem to vsoto z julijem t. l. Sedaj pa je glavna kontrola poslala finančnemu ministrstvu pod št. 65.447 z dne 11. julija l. 1928 predstavko, v kateri se ugotavlja, da se uvodoma navedeno pooblastilo nanaša samo na organizacije, odnosno na ustanavljanje kredit. zadrug in zadrug za grajenje stanovanj državnih uslužbencev. Finančni minister je prekoračil z omenjeno uredbo pooblastilo finančnega zakona za l. 1928./29. s tem, da je državnim uslužbencem naložil nov davek. Po čl. 7. finančnega zakona za leto 1928./29. pa je prepovedan vsak davek ali davčna oblika, ki nima v zakonu ali v proračunu svoje zakonite podlage. Zato je glavna kontrola sklenila, da ne more pristati na to, da izvaja finančni minister to odredbo ter odvzema svojemu osobju po 10 Din mesečno, ker bi to bilo protizakonito.

— **Konferenca učiteljev kmetijsko-nadaljevalne šole** se vrši 4. in 5. avgusta v Ljubljani na šoli pri Sv. Jakobu. Začetek ob 8. uri. Odzovite se vabilu!

— **Zopet nova disciplinarna preiskava** — sedaj proti predsedniku Učiteljskega doma v Ljubljani tov. **Josipu Lapajneju.** Kakor doznavamo je proti tov. Josipu Lapajncju uvedena disciplinska preiskava zaradi neke objave, ki jo je izvršil kot predsednik zadruge Učiteljski dom v Ljubljani. Zadeva je načelne važnosti, ker se ne postopa proti društvu oziroma zadrugi po zakonih, ki so merodajni za njo, temveč se zasleduje posamezne funkcijonarje te zadruge kot državne uradnike. Potek zadeve bomo zasledovali ter pozneje o tem poročali.

— **Angleške učiteljice v Ljubljani.** 30 julija zvečer je dospelo iz Anglije v Ljubljano 30 učiteljic. Na glavnem kolodvoru jih je pozdravil v imenu prosvetnega oddelka v Ljubljani dr. Brežnik, v imenu UJU — poverjeništvo Ljubljana pa gdč. Pehanijeva. Sprejema se je udeležilo mnogo učiteljstva iz Ljubljane. Učiteljice so podarile angleškim tovarišicam lepe šopke cvetic. Po večerji je bil na vrtu restavracije »Zvezda« prijateljski sestanek. Ob prihodu je zaigrala godba angleško himno, ki so jo poslušali gostje stoje. Za lep sprejem se je zahvalil g. Woodhouse. V imenu UJU — poverjeništvo Ljubljana je pozdravil učiteljice tajnik g. Kobal. Njegov govor je tolmačila v angleščini ga. Coopeland. Govorili so še: predsednica angleškega udruženja učiteljic g. Summersley, v imenu prosvetne uprave oblastni nadzornik g. Lužar, v imenu ljubljanskega učiteljstva mestni nadzornik g. Rapè. Angležinje je zabavalo naše učiteljstvo, vešče angleščine: gg. Bajc in Korenc ter gdč. Chvatalova, Pehanijeva in Podkrajškova. Zabavnega večera se je udeležilo precej učiteljstva. Angležinje so splošno hvalile lep sprejem in pažnjo slovenskega učiteljstva. Ogledale so si Ljubljano in Bled. Odpotovale so 31. julija v Zagreb. Od tu potujejo dalje po Jugoslaviji.

— **Ali je ustava ali so stari zakoni več?** Veliki župan ljubljanske oblasti je izdal sledeči odlok: P. br. 4944. Ljubljana, dne 15. junija 1928. Predmet: Udeležba učiteljstva pri verskih vajah šolske mladine; nadzorstvo. V smislu čl. 12. odst. 4. ustave kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev nihče ni dolžan sodelovati pri verozakonskih dejanjih, svečanostih, obredih in vajah razen ob državnih praznikih in svečanostih in kolikor to odredi zakon za osebe, ki so podložne očetovski, varstveni in vojaški oblasti. — Spričo tega določila se imajo učenci osnovnih in meščanskih šol mojega področja udeleževati z ozirom na še veljavna določila § 1. in 5. drž. šolskega zakona z dne 14. maja 1869, drž. zakon št. 62. in določila § 8.—10., 63., 71. dokončnega šol. in učnega reda vseh obveznih verskih vaj. K tem verskim vajam spadajo tudi procesije o Veliki noči in na praznik Sv. Rešnjega telesa. — Ob vseh **predpisanih državnih praznikih** (1. decembra, 17. decembra in 28. junija) se morajo učenci iste šole udeleževati verskih svečanosti le kot edinica ob navzočnosti in pod nadzorstvom vsega učiteljstva dotične šole. — Pri drugih obveznih vajah mora šolsko upraviteljstvo po § 74. in 122. dokončnega šol. in učnega reda skrbeti samo za nadzor šolske mladine, odnosno odrediti, katere podrejene učne osebe naj z ozirom na določilo § 10. dok. šol. in učnega reda šolsko mladino nadzirajo. Od skupnega nastopa pri šolski mladini so v tem primeru izvzeti samo oni učenci in učenke, ki so bodisi po odredbi, bodisi z dovoljenjem veroučitelja od udeležbe oproščeni, odnosno drugače sodelujejo pri verski vaji odnosno svečanosti. Kjer je običaj, da se nosi šolska zastava na čelu šolske mladine, se ima to vršiti tudi vnaprej. — S tem se razveljavlja tukajšnji odlok z dne 16. julija 1925, P. br. 7815. — Vršilec dolžnosti prosv. inspektorja: dr. Capuder s. r.

— **Pov. UJU — Ljubljana** je prejelo sledeči dopis: Gospodinu Andreju Skulju, poverjeniku UJU, Ljubljana. Za Vašu iskrenu soćut povodom strašnog zločina od 20. VI. 1928. što ste ju upravili na Ivana Tomašića, urednika »Hrvatskog učiteljskog doma«, koji je ujedno i predsjednik »Saveza hrvatskih učiteljskih društava«, izvolite prema zaključku sjednice središnjega i upravnog odbora SHUD od 14. VII. 1928, toč. IV., primiti našu srdačnu hvalu. — Hrvatsko učiteljstvo, udruženo u »Savezu hrvatskih učiteljskih društava«, nikada se nije ogriješilo o vjernosti svome hrvatskome narodu, niti o ljubav prema bližnjemu, napose ne prema braći Slovencima i Srbima, ni prije toga groznoga datuma, a pogotovo poslije njega nikad ne će zaboraviti, ni smetnuti s uma svoje dužnosti prema hrvatskome naronu i prema braći svojoj po staležu i po krvi, jer ga u svemu radu vodi čista i neokaljana Kristova ideja čovječnosti, ljubavi, pravde i poštenja! — Primite naš srdačni drugarski i bratski hrvatski pozdrav. — Za upravu Saveza hrvatskih učiteljskih društava. Predsjednik: Ivan Tomažić l. r. Tajnik: Toth l. r.

— **Jubilejna razstava v Brnu, ČSR.** V normalnih prilikah zelo živahno trgovsko mesto Brno, je vsled razstave še mnogo bolj oživelo. Pa tudi ni čuda, saj so turnikete pri vhodu na razstavo zabeležile v preteklem tednu že milijonskega obiskovalca. Samo šolarčkov in šolaric je bilo na razstavi čez 200.000. Nepopisno lepo in ganljivo je gledati po mestu procesije teh malčkov, ki opazujejo z največjo pobožnostjo mogočne brnske stavbe in njega velikomestno vrvenje. Saj je med njimi velik del takih, ki so se vozili prvič po železnici ali električni cestni železnici. In tu so šole iz vseh krajev republike: od Podkarpatske Rusije preko Slovaške in Šlezije vse do najskrajnejše zapadne Češke. Slikoviti kroji deklic, posebno iz Slovaške in Podkarpatske Rusije pričajo, da tja še ni prodrla današnja moda pobje frizure in svilenih nogavic. In tu na razstavi se srečujejo, spoznavajo in skupno občudujejo mogočen napredek človeškega razuma, volje in vztrajnosti. Imajo pa tudi kaj občudovati: dela raznih šol od otroškega vrtca preko ljudskih do strokovnih in visokih šol, stvarjanje strokovno umetniških in čisto umetniških šol. Zanimive razstave pošte, železnice zrakoplovstva, higijene, vrtnarstva, gozdarstva, poljedelstva, živinozdravništva in vse mogoče tehniške zanimivosti. Že razstavni prostor, ki meri 30 ha, je tako impozanten po svoji dovršeni arhitektoniki, da se ga človek kar ne more nagledati. Dobro in potrebno bi bilo, da bi obiskale tudi iz naše države to ogromno razstavo šolske ekskurzije, kajti to, kar bi videli tu, spremljalo bi jih vse življenje in jim dalo moči in voljo do discipliniranega, koristnega dela. Čas nikakor še ni zamujen, ker ostane razstava odprta še do konca septembra. — V. S.

— **»Domoljub« z dne 18. julija 1928, št. 29.** prinaša sledeči dopis: »Učiteljski Tovariš« protestira, ker je ministrstvo imenovalo v komisijo za stalno nameščenje učiteljstva v ljubljanski in mariborski oblasti tudi po dva zastopnika šolskih občin, ki ju določi obl. odbor. Doslej so bili v tej komisiji: veliki župan oziroma prosvetni inspektor, oblastni šolski nadzornik, en učitelj osnovne šole in en učitelj meščanske šole. Tudi poslej bodo torej imeli v tej korporaciji učiteljski veščaki večino, zato nam je, ne glede na to, da vsakokratni prosvetni minister ni vezan na sklepe te komisije, protest »Učiteljskega Tovariša« neumljiv. Razlagamo si ga edino lahko tako, da hoče učiteljstvo od ljudstva vsemogočih denarnih žrtev, a odklanja vsako tudi najmanjše sodelovanje pri nastavljanju učnih oseb. To postopanje obžalujemo toliko bolj, ker učiteljstvo v novejšem času izjavlja in se tudi trudi, da bi prišlo pri svojem izobraževalnem delu z maso naroda čimbolj v stik. Primerjanje učiteljskega stanu s poštarji, železničarji in drugimi državnimi uradniki, ni srečno. Tudi gg. učitelji nam bodo priznali, da je vzgoja šolske mladine čisto nekaj drugega kot služba pri pošti in železnici in da je zato nad vse upravičena zahteva staršev, da ima pri vzgoji svojih otrok, ki je v veliki, veliki meri odvisna tudi od učiteljeve osebnosti, vsaj nekaj besede.« — K temu pripominjamo, da je stališče glede sodelovanja »staršev« v namestilni komisiji tako jasno, da ga lahko razume vsakdo izvzemši onih, ki stvari absolutno **nočejo** razumeti. Glede večine učiteljev-veščakov pa gornja trditev ne odgovarja, ker ne glasujeta meščanskošolski in osnovnošolski zastopnik skupno. Jasno smo povedali, da ne odrekamo sodelovanja staršev pri šolskih in prosvetnih vprašanjih, dvomimo pa, da se z gornjim ukrepom ni podprl le protekcionizem in partizanstvo pri nameščanjih učiteljstva, proti čemur se bori vse učiteljstvo strnjeno brez razlike strankarske pripadnosti. Bodočnost bo pa pokazala, v koliko je bila bojazen učiteljstva upravičena!

— **»Slovenski Narod« od 30. julija 1928 štev. 164.** piše sledeče: »Za klerikalni tisk je nastalo veliko tekmovanje. Posebno na učitelje pazi »črna garda«, da se ne utihotapi kaka »Domovina« ali »Jutro«. In ni čuda! Gospodje se čutijo vplivne napram učiteljstvu. Učitelji so deloma sami krivi, da so bolj kakor nekdaj, pod črno kuto.« — Pred lansko pokrajinsko skupščino v Kranju se je »tovariš« G. prav primerno zaletel v celotno zborujoče učiteljstvo. Letos smo prejeli za skupščino od javnega tiska gornjo notico. Kakor lani, tudi letos ne moremo imeti napram takim izbruhom druge geste, kakor pomilovanje.

— **Nova telefonska številka pov. UJU in »Učiteljskega Tovariša«.** Poverjeništvo UJU in »Učiteljski Tovariš« sta dobila samostojno telefonsko številko in naj vsakdo, ki ima opravka z gornjima kliče štev. 3112.

— **»Inozemska šolska reforma« na drž. skupščini v Mariboru.** Pedagoška centrala za mariborsko oblast namerava ob priliki državne skupščine UJU prirediti zanimivo razstavo z gornjim naslovom. Videli bomo značilno reformistično literaturo, najnovejše šolske knjige raznih držav, revije, učne načrte, popisnice itd. Tu se bodo tovariši mogli poučiti o novodobnem šolstvu, dobiti se bodo mogle informacije glede knjig in revij, vsi bodoči pisatelji novih osnovnošolskih knjig pa bodo imeli priliko, ogledati si krasno opremljene in vsebinsko popolne inozemske začetnice, računice, razredno čtivo itd. Pedagoška centrala si je stavila nalogo, da hoče praktično delovati na poglobitvi vseh problemov novodobne šole in baš s to razstavo želi ustreči onim mnogobrojnim tovarišem, ki korakajo z duhom časa in jih pokret »nove šole« v inozemstvu zanima, ni jim pa bila dana prilika, točneje spoznati tozadevne literature. Zato se udeleženci mariborske skupščine že danes opozarjajo na to razstavo, kakršne še v Sloveniji nismo videli.

— **Počitniški sestanek slušateljev in absolventov višje pedagoške šole v Zagrebu in Beogradu** se ob vršil v torek, dne 7. avgusta t. l. ob 10. uri v Kranju. — **Vajd.**

— **Razstava meščanskih šol na državni skupščini UJU.** Ravnatelj tov. Humek in ravnateljica tov. Štupca sta razstavi deške in dekliške meščanske šole dala naši skupščini na razpolago, kar je posebno hvalevredno, ker mariborske osnovne šole vsled pozne prijave skupščine niso mogle aranžirati nikake razstave. Tako bomo imeli priliko občudovati zraven razstav mladinske književnosti, inozemske šolske reforme tudi mojstrsko razstavo obeh mariborskih meščanskih šol. Udeležence skupščine opozarjamo na današnje poročilo o mariborski razstavi.

— **Šola in narod.** (Odgovor neznani tovarišici.) Prosim, upoštevajte, da mi nismo narod, ki bi znal braniti svojo narodno čast in ponos! Od tod izvira vse ono, kar ovira naš narodni pokret in česar — žalibog — ne smem iznesti v javnosti, ker so pač prizadeti činitelji, ki so v prvi vrsti poklicani, da bi to čast in ta ponos branili, a so se kaj slabo obnesli. Čakati moramo, da doraste naš naraščaj — naša mladina — morda bo znala ona bolje čuvati to, česar mi doslej ne znamo, če je ne bodo razni sporti zapeljali na stranpota. Bog

5 UR DELA MANJ

če se ravnate po novi metodi, katero Vam priporoča Schicht

ŽENSKA HVALA

raztopljena v vodi odpravlja nesnago preko noči, drugo jutro pa se vzame za izkuhavanje perila

SCHICHTOVO TERPENTIN MILO